

Кінах Неля Володимирівна
кандидат економічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології
Волинського інституту
післядипломної педагогічної освіти

СТРУКТУРА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальність проблеми. Успіх інноваційних змін в освіті залежить від педагога, його творчого потенціалу, готовності до неперервної самоосвіти, здатності до гнучкого мислення, гуманістичної спрямованості особистості. Важливу роль у цьому процесі відіграє удосконалення професійної компетентності педагога. В умовах трансформації економічної системи України та необхідності прискорення соціально-економічного розвитку гостро постає проблема забезпечення високого рівня економічної компетентності молодого покоління. Сучасні економічні, політичні й соціальні зрушення в суспільстві висувають нові вимоги до здобувачів освіти, до їх вміння гармонійно співіснувати із суспільством, знати свої права та обов'язки, самостійно обирати свій шлях у житті, вміти правильно приймати рішення в умовах вибору, реалізувати свої здібності. Аналіз досліджень та публікацій. У Європейській довідковій системі (Key Competences for Lifelong Learning A European Reference Framework) підприємницька компетентність трактується як здатність особистості втілювати ідеї у сферу економічного життя, як інтегрована якість, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організовувати підприємницьку діяльність. Дослідниця Ю.А. Білова вважає, що підприємницька компетентність – це інтегральна психологічна якість особистості, яка проявляється в мотивованій здатності до творчого пошуку та реалізації нових ідей та дає змогу

вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному, професійному, соціальному житті [1, с. 17]. Питання, пов'язані з економічною та підприємницькою компетентністю педагога, її сутністю та складовими, висвітлювали у своїх працях такі вчені, як Г. І. Ковтун, О. В. Мартиненко, Л. М. Новікова, А. С. Бура, Т. Й. Захарова, Г. В. Товканець, С. В. Хоменко, Н. О. Пасічник, І. М. Майструк та ін. Англомовні джерела свідчать, що за кордоном досліджуваний темі приділяється значно більше уваги, і серед зарубіжних вчених тут можна виділити таких: Ф.Т. Вілхелмс, Ф. Еберле, М. Уоттс, С. Шумен та ін.

Метою статті є визначення компонентів підприємницької компетентності, різних підходів до її характеристики та визначення їх місця у процесі професійного розвитку педагога.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі поняття підприємницької компетентності педагога визначається неоднозначно й розглядається як структурний компонент професійної компетентності. У загальній структурі професійної компетентності вона виступає фундаментальною умовою й результатом самоперетворюючої діяльності, цілеспрямованої роботи над собою, розвитку особистісних рис та професійних якостей [2]. На основі узагальнення літературних джерел з проблеми дослідження вважаємо доцільно структуру підприємницької компетентності педагога представити такими компонентами: мотиваційно-ціннісним, когнітивним та діяльнісним. Кожен із зазначених компонентів складається із відповідних елементів: мотиваційно-ціннісний (мотиви, потреби, особистісні якості, ціннісні орієнтації), когнітивний (знання), діяльнісний (досвід, творча діяльність). Будь-яка діяльність відбувається під впливом мотивів, адже спрямована на досягнення певних цілей. Мотиваційно-ціннісний компонент забезпечує передумови для реалізації інших структурних компонентів, визначає позитивне ставлення до своєї професії, рівень усвідомленості цінності знань для розвитку своєї особистості та виступає базовою характеристикою готовності до професійної діяльності.

Остання в свою чергу включає формування та розвиток професійних якостей фахівця, з поміж яких ретельність та системність в роботі, посидючість, відповідальність, дисциплінованість, цілеспрямованість, оперативність (швидке реагування на різноманітні ситуації), ділова завзятість і наполегливість, ерудованість, впевненість у собі. У структурі підприємницької компетентності педагога когнітивний компонент розглядатимемо як знання професійної термінології, фактів, концепцій, принципів і теорій; накопичення системних фахових знань та між предметних зв'язків, що є теоретичною і методичною основою ефективної економічної діяльності фахівця. Когнітивний інтелект – це уміння ставити цілі, навчати, планувати і думати про власне мислення. Кожен педагог добре знає, що для того, щоб досягнути встановлених навчальних цілей у щоденній діяльності необхідна особиста ефективність й управління своїм часом. Вся ідея управління щоденними завданнями і проектами зводиться до трьох простих кроків: 1) планування, 2) пріоритети, 3) дія. Згідно закону Паретто, який застосований до особистої ефективності, визначено, що 80% результатів ми отримуємо внаслідок 20% виконаних завдань. Отже, управління собою в часі не полягає на виконанні усього відразу, оскільки завжди буде більше завдань, ніж доступного часу. Воно полягає на ідентифікації і виконанні саме тих найважливіших 20%. Цього можна досягнути, діючи за описаною вище схемою трьох кроків: 1) спланувати свої завдання, тобто іншими словами скласти список завдань, виконання яких призведе до досягнення мети. У цьому пункті з'являється також місце на доручені нам завдання, які ми мусимо врахувати у списку; 2) визначити власні пріоритети, тобто вибрати ті завдання, які для нас найважливіші. Для цього треба просто поставити собі запитання: Чи наближає мене це завдання хоч якось до досягнення мети? Якщо так, то наскільки воно мене наближає до цієї мети? Третій крок – це просто виконання найважливіших завдань у порядку пріоритетності, наскільки вам вистачить на це часу. Третім елементом структури підприємницької компетентності педагога, ми

вважаємо, має бути діяльнісний компонент, який характеризується майстерністю використання набутих професійних знань, передбачає досвід прояву компетентності у стандартних і нестандартних ситуаціях, тобто уміння діяти за зразком і досвід творчої діяльності. На сучасному етапі широко запроваджується проектно-технологічний підхід до побудови занять в освітніх закладах. Основою цього підходу є метод проектів Webquest - "Пошуки в Мережі", який заснований на теорії конструктивізму, а саме розвитку своїх знань через досвід, отриманий в результаті власної діяльності (мотивація до вивчення). Здобувачі освіти за допомогою Мережі вивчають визначену тему, намагаються перевірити якість отриманої інформації (в тому числі на основі джерел за межами Інтернету). Отриману інформацію та створені на її основі структури учні накопичують, редагують і готують для представлення за допомогою електронних засобів. Такими засобами можуть бути Інтернет-сервіс (напр., Google Blogger), програма для презентації (напр., Power Point) або навіть звичайний текстовий редактор із вбудованими ілюстраціями та посиланнями на джерела. Особливостями методу Webquest є те, що він ефективний у навчанні, оскільки містить багато чинників, які мотивують до навчання: втілення здобувачами освіти інноваційних поглядів, можливість контактування зі знайомими особистостями наукового світу через електронну пошту або телеконференцію, участь в інсценізованих ситуаціях, які базуються на підготовлених сценаріях; має міждисциплінарний характер та спрямовує дослідницьку роботу; підтримує обговорену тему додатковою інформацією, поглиблюючи знання учнів; стимулює групову активність і співпрацю. Педагог використовуючи метод Webquest активізує такі розумові здібності здобувачів освіти: порівняння, класифікація, індукування, дедукування, аналіз помилок, формування аргументів, абстрагування, аналіз поглядів. Отже, основними функціями Webquest є : 1. Інноваційна - новий спосіб роботи, оснований на ідеї конструктивізму, а саме формування власних знань з використанням різних джерел інформації, напр., за допомогою ресурсів Інтернету і з-за його меж, який містить елементи

групового навчання. 2. Розвиваюча - розвиваються навички: спілкування, роботи в групі, вирішення проблем, критичного і творчого мислення, які стають важливішими у сьогоднішньому світі, ніж подача учням матеріалу для запам'ятовування. 3. Дослідницька - Webquest дозволяє здобувачам досліджувати важливі, спірні питання і знаходити на них власні відповіді. Гарно спроектований Webquest дозволяє здобувачам освіти працювати незалежно, а педагогу підтримувати процес навчання. 4. Інформаційна - Webquest створюється для ефективного використання часу, для того щоб більше зосередитися на використанні інформації, ніж на її пошуку, а також для того щоб підтримати мислення здобувачів освіти на рівні аналізу, синтезу і оцінки. 5. Організаційна - Webquest ставить перед здобувачами освіти завдання, які дозволяють їм використовувати уяву та застосувати навички вирішення проблем. Немає наперед визначених відповідей, тому вони повинні бути відкриті або створені. Здобувачі освіти повинні використовувати креативне мислення та навички вирішення проблем. Це також спосіб, який дає можливість учням знаходити інформацію умисним і контрольованим способом [5].

Висновки. Таким чином, структура підприємницької компетентності педагога як синтезу мотиваційно-ціннісного, когнітивного та діяльнісного компонентів дає можливість охарактеризувати її структуру та співвіднести структурні компоненти з особливостями та реаліями педагогічної практики. Початок формування підприємницької компетентності педагога та подальше поетапне її систематичне формування є ефективним та доцільним, втім вітчизняні дослідження з цього питання практично відсутні. Тому мають бути проведені подальші дослідження існуючого закордонного досвіду з цього питання та особливостей формування підприємницької компетентності педагогів з огляду на сучасний соціально-економічний стан розвитку освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Білова Ю. А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю / Ю. А. Білова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2013. – Вип. 7. – С.15–17.
2. Ковтун Г.І. До питання формування економічної компетентності / Г.І. Ковтун, О.В. Мартиненко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – С. 135–144.
3. Нова українська школа: poradnik dla wczyciela / Під заг. ред. Бібик Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
4. Падалка О.С. Дидактикоматетичні основи формування економічної компетентності: навч. посіб. / О.С. Падалка, О.Т. Шпак, В.В. Приступа; Нац. пед.унт ім. М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 239 с.
5. Furgoł S., Hojnacki L.: Metoda WebQuest. Poradnik dla nauczyciela, Wyd. Think Global, Warszawa 2017.